

Rigó Béla

Láthattad volna, Oidipusz

Láthattad volna, Oidipusz király!
A szűk útból véresen kilökted apádat.
Szembejött kapzsi, reszkető örömmel,
te élni akartál, ami fáj.

Megölted. Ő mindig megölt.
Könyörtelen lefelé mutatott a földnek,
s az átizzadt, gyűrött porondra ömöltek
lehetőségeid kikerülve az ölt.
Rohantál tombolva gumicella falának,
ecetes víz mosott, keserű vegyszerek,
becsapott hormonok...
Míg ő a teremtést játszotta magának,
bebiztosítottan nélkülöd.
Jött, gyanakvón emelgette
indulatba vérmesült fejét.
Fáradt estéken sem feledte,
maga a szűk út volt a tét!
Még szembeköpte végzetét.

Üvegből szoptad a tejet.
Üveges homokba fúrtad
bömbölve vágyódó fejed.
Kínlódva kutattad a testet,
amely magától ellökött:
s egy nap sikerült megkeresned,
hova vezet a köldököd.
Hitted, hogy többé nem vagy árva,
ölében ringatott a hit,
de a harmadik nincs kizárva,
így hát kizárt egy harmadik.

S jött, aki szégyelli arcát, csak hátulról merész,
jött, aki mindig gyanakszik és menekülni kész,
jött, aki végül kiáltoz, míg hozzá nem szokik,
jött, aki fuldokolva némán kapaszkodik...

A lényeket lepárlod
bárgyún és boldogan:
jó fekve, ülve, állva,
és nem jó sehogyan;

háromszor egy az három,
 a többi egyre megy;
 mind csak pár percre táru,
 többet nem bír a láb,
 többet nem őriz,
 Oidipusának
 őrzy tovább magát.

S te mindig újra kezded. Makacs, aki él.
 Vagy él, mert makacs. Mi ebben a rossz?
 Csak mindig egy öllel mélyebben lesz a cél.
 Láthattad volna, Oidipusz!

Már arcodat is visszamártod...
 Talán az arc tud emlékezni még,
 ízlelsz, szimatolsz: így csak egy állat
 nyalja soha nem gyógyuló sebét.
 Egy keskeny útban, lehet, már megöltek,
 és érted már, hogy miért nem találsz,
 nem is kutatsz már, csupán lefekszel csendben,
 ha eljön a láz.
 Egyszer majd föl se állsz.
 Az évek emlékekre ziláltak,
 szemedden fátyol, egyre véresebb,
 járnak a combok, ritmust kaszálnak,
 amelyre minden szétesett.

Mit vártál, mikor a génekig
 magára ismert két anyag?
 Nógattad volna térdeid,
 futni kell, itt a pillanat,
 amellyel hurokba rándul az út,
 innen csak önmagadba jutsz.
 Láthattad volna, Oidipusz!

De te őt nézted,
 és hazudozó vágyad
 azt mondta, vedd el!
 Most magadat látod
 mindörökre
 beléd fordult tekintetteddel.

Szomorú, hogy egy nagy művészt most be kellene mutatnom. Higgyünk Németh Lászlónak: *„Vinkler László mindent tudott, amit manuálisan egy festőnek tudnia kell, és mindent ismert, amit egy modern embernek és gondolkozónak ismernie kell...”* Épp harminc évvel volt idősebb nálam. Amikor találkoztunk, csupa szélsőséges véleményt hallottam róla: vagy rajongva tisztelték, vagy üres formazsonglőrnek tartották. Ismeretségünk beszélgetésekkel kezdődött. Szívesen dolgozott társalogni. (...)

Vinklert azután az Oidipusz-téma foglalkoztatta. Linómetszetekben dolgozta fel a történet részleteit, majd ezekből készített kollázsokat. Közben elmagyarázta, hogy még Kerényi Károly fedezte fel számára a témát. A nagy művészetfilozófus szerint az alaptörténet minden részletének mélyebb a jelentése. A világban a nő az állandóság, a férfi a változás. A keskeny út, ahol Oidipusz összecsap apjával, tulajdonképpen a női öl, ahonnan az új generáció – akár már születésével is – kiszorítja a régi birtokost.

Szomjasan ittam a festő szavait. Prokrasztész-képétől anno csak a témát kaptam, Oidipusz-költeményemhez együtt éltem az alkotás folyamatával, egyszerre hatott rám Vinkler művészete és Kerényi filozófiája.

Versemet Laci bácsi mégsem tudta elfogadni. Akkor ez nekem nagyon fájt, utólag már megértem. Az ő számára a nő volt a teremtés koronája, az evolúció csúcsa, aki önmagában tökéletes. Szemben a férfival, aki legfőbb tökéletessé teheti magát, ha bírja erővel és tehetséggel. – A buta kislányok, amikor fagyóznak, gótikus mártír-szentekké kínozzák magukat. Pedig de szépek Rubens vagy Renoir túlsúlyos asszonyai! Persze egy kövér férfi az ronda, egy gebe szintén. Majd rájössz, ha megöregszel!

Én pedig miről írtam Oidipusz-verset? Egy válasz és egy rosszul kezdődő új házasság nézőpontjából azt mondtam lírai hősömnek, hogy te „dagadt lábú” hülye, nem vetted észre, hogy ez a nő olyan tökéletesen szeret téged, hogy csak az anyád lehet? Vinkler Lászlónak ezzel nem az volt a baja, hogy én hova „süllyedtem”. De miért épp az ő nőimádó szakrális képeit felhasználva akarom hirdetni eretnkségemet?